

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет інформатики та обчислювальної техніки

Кафедра інформатики та програмної інженерії

Звіт

з лабораторної роботи № 3 з дисципліни
«Проектування алгоритмів»

„ Проектування структур даних”

Виконав(ла)

ІІ-12 Мельник М.О.
(шифр, прізвище, ім'я, по батькові)

Перевірів

Сопов О.О.
(прізвище, ім'я, по батькові)

Київ 2022

ЗМІСТ

1	МЕТА ЛАБОРАТОРНОЇ РОБОТИ	3
2	ЗАВДАННЯ	4
3	ВИКОНАННЯ.....	7
3.1	ПСЕВДОКОД АЛГОРИТМІВ.....	7
3.2	ЧАСОВА СКЛАДНІСТЬ ПОШУКУ	9
3.3	ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ	10
3.3.1	<i>Вихідний код</i>	<i>10</i>
3.3.2	<i>Приклади роботи</i>	<i>13</i>
3.4	ТЕСТУВАННЯ АЛГОРИТМУ	14
3.4.1	<i>Часові характеристики оцінювання.....</i>	<i>14</i>
	ВИСНОВОК	15
	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	16

1 МЕТА ЛАБОРАТОРНОЇ РОБОТИ

Мета роботи – вивчити основні підходи проектування та обробки складних структур даних.

2 ЗАВДАННЯ

Відповідно до варіанту (таблиця 2.1), записати алгоритми пошуку, додавання, видалення і редагування запису в структурі даних за допомогою псевдокоду (чи іншого способу по вибору).

Записати часову складність пошуку в структурі в асимптотичних оцінках.

Виконати програмну реалізацію невеликої СУБД з графічним (не консольним) інтерфейсом користувача (дані БД мають зберігатися на ПЗП), з функціями пошуку (алгоритм пошуку у вузлі структури згідно варіанту таблиця 2.1, за необхідності), додавання, видалення та редагування записів (запис складається із ключа і даних, ключі унікальні і цілочисельні, даних може бути декілька полів для одного ключа, але достатньо одного рядка фіксованої довжини). Для зберігання даних використовувати структуру даних згідно варіанту (таблиця 2.1).

Заповнити базу випадковими значеннями до 10000 і зафіксувати середнє (із 10-15 пошуків) число порівнянь для знаходження запису по ключу.

Зробити висновок з лабораторної роботи.

Таблиця 2.1 – Варіанти алгоритмів

№	Структура даних
1	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області, бінарний пошук
2	Файли з щільним індексом з областю переповнення, бінарний пошук
3	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області, бінарний пошук
4	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, бінарний пошук
5	АВЛ-дерево
6	Червоно-чорне дерево

7	В-дерево $t=10$, бінарний пошук
8	В-дерево $t=25$, бінарний пошук
9	В-дерево $t=50$, бінарний пошук
10	В-дерево $t=100$, бінарний пошук
11	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області, однорідний бінарний пошук
12	Файли з щільним індексом з областю переповнення, однорідний бінарний пошук
13	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області, однорідний бінарний пошук
14	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, однорідний бінарний пошук
15	АВЛ-дерево
16	Червоно-чорне дерево
17	В-дерево $t=10$, однорідний бінарний пошук
18	В-дерево $t=25$, однорідний бінарний пошук
19	В-дерево $t=50$, однорідний бінарний пошук
20	В-дерево $t=100$, однорідний бінарний пошук
21	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області, метод Шарра
22	Файли з щільним індексом з областю переповнення, метод Шарра
23	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області, метод Шарра
24	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, метод Шарра
25	АВЛ-дерево
26	Червоно-чорне дерево
27	В-дерево $t=10$, метод Шарра
28	В-дерево $t=25$, метод Шарра

29	В-дерево $t=50$, метод Шарра
30	В-дерево $t=100$, метод Шарра
31	АВЛ-дерево
32	Червоно-чорне дерево
33	В-дерево $t=250$, бінарний пошук
34	В-дерево $t=250$, однорідний бінарний пошук
35	В-дерево $t=250$, метод Шарра

3 ВИКОНАННЯ

Варіант 18

3.1 Псевдокод алгоритмів

Кожен ключ вершини є кортежем, де перший елемент є власне ключем, а всі наступні — значення, які відповідають цьому ключеві. Під key варто розуміти власне цей кортеж, під k — лише перший елемент.

CLASS Node:

keys: array
child: array
leaf: boolean=child NOT EMPTY

t = 25

max_keys = t*2-1

min_keys = t-1

PROCEDURE Search(k, node, parent)

n = length(node.keys)
IF n mod 2 == 0 append INF to node.keys
i = ceildiv(n, 2)
d = floordiv(n, 2)
WHILE d > 0:
 IF node.keys[i-1][0] == k:
 RETURN node, parent, i-1, node.keys[i-1]
 ELSE IF node.keys[i-1][0] < k:
 i += ceildiv(d, 2)
 ELSE:
 i -= ceildiv(d, 2)
 d = floordiv(d, 2)
 IF node.keys[i-1][0] == k:
 return node, parent, i-1, node.keys[i-1]

 IF node.leaf: return None
 ELSE:
 IF keys[i-1][0] > k:
 RETURN Search(k, node.child[i-1], node)
 ELSE
 RETURN Search(k, node.child[i], node)

PROCEDURE Edit(key):

result = Search(key[0], root)
if result:
 node = result[0]
 i = result[2]
 node.keys[i] = key

PROCEDURE Insert(key):

IF length(root.keys) != max_keys:
 InsertNode(root, key)
ELSE:
 --Split root--
 INIT new_root type Node
 new_root.child.append(root)
 SplitChild(new_root, 0)
 root = new_root
 Insert(key)

PROCEDURE InsertNode(node, key):

i = length(node.keys) - 1

```

WHILE i >= 0 AND node.keys[i][0] >= key[0]
    i -= 1

IF node.leaf: node.keys.insert(i+1, key)
ELSE:
    --Split child i+1 if exceed max n of keys--
    IF length(node.child[i+1].keys) == max_keys:
        SplitChild(node, i+1)
        IF node.keys[i+1][0] < key[0]:
            i += 1
        InsertNode(node.child[i+1], key)

PROCEDURE SplitChild(parent, i):
    --Split child i in node parent in two children--
    INIT new_child TYPE Node
    half_max = floordiv(max_keys, 2)
    child = parent.child[i]
    middle = child.keys[half_max]

    new_child.keys = child.keys[half_max+1:]
    child.keys = child.keys[:half_max]

    IF NOT child.leaf:
        new_child.child = child.child[half_max+1:]
        child.child = child.child[:half_max+1]

    parent.keys.insert(i, middle)
    parent.child.insert(i+1, new_child)

PROCEDURE Delete(k)
    result = Search(k, root)
    IF result:
        node = result[0]
        parent = result[1]
    ELSE:
        RETURN

    i = DeleteInNode(node, k)
    IF node.leaf:
        IF length(node.keys) < min_keys:
            i = parent.child.index(node)
            IF left sibling exists and has enough keys (> min_keys):
                borrow key to node from parent and to parent from left sibling:
                    node.keys.insert(0, parent.keys.pop(i-1))
                    parent.keys.insert(i-1, parent.child[i-1].keys.pop())
            ELSE:
                IF right sibling exists and has enough keys:
                    borrow key to node from parent and to parent from right sibling:
                        node.keys.append(parent.keys.pop(i))
                        parent.keys.insert(i, parent.child[i+1].keys.pop(0))
                ELSE IF right sibling doesn't exist:
                    merge node with left sibling and one key in parent:
                        node.keys = parent.child[i-1].keys + [parent.keys.pop(i-1)] + node.keys
                        parent.child.pop(i-1)
                ELSE:
                    merge node with right sibling and one key in parent:
                        node.keys = node.keys + [parent.keys.pop(i)] + parent.child[i+1].keys
                        parent.child.pop(i+1)
        ELSE:
            find the rightmost descendant of left sibling:
                sibling = node.child[i]
                WHILE NOT sibling.leaf:

```



```

    sibling = sibling.child[-1]
-- if we can borrow a key, borrow --
IF length(sibling.keys) > min_keys:
    node.keys.insert(i, sibling.keys.pop())
ELSE:
    find the leftestmost descendant of right sibling and its parent:
    parent = node
    sibling = node.child[i+1]
    while not sibling.leaf:
        parent = sibling
        sibling = parent.child[0]
-- if we can borrow a key, borrow --
IF length(sibling.keys) > min_keys:
    node.keys.insert(i, sibling.keys.pop(0))
ELSE:
    -- if it turns out siblings are all leafs, merge them
    IF parent == node:
        node.child[i].keys += node.child[i+1].keys
        node.child[i].child += node.child[i+1].child
        node.child.pop(i+1)
    ELSE:
        node.keys.insert(i, sibling.keys.pop(0))
    -- if we can't borrow a key from leftestmost descendant of right sibling, but there is a spare key in the node
    after leftestmost descendant, borrow this spare key to its parent, borrow a key from parent to leftestmost descendant,
    borrow a key from leftestmost descendant to node, else merge those two descendants after borrowing a key to node
    IF length(parent.child[1].keys) > min_keys:
        sibling.keys.append(parent.keys.pop(0))
        parent.keys.insert(i, parent.child[1].keys.pop(0))
    ELSE:
        sibling.keys = sibling.keys + [parent.keys.pop(0)] + parent.child[1].keys
        parent.child.pop(1)

PROCEDURE DeleteInNode(node, k):
    i = 0
    WHILE i < length(node.keys):
        IF node.keys[i][0] == k:
            node.keys.pop(i)
            RETURN i
    i += 1

```

3.2 Часова складність пошуку

Під час пошуку у В-дереві ми проходимо від кореня до вершини, яка містить або не містить шуканий ключ. У найгіршому випадку ми проходимо $h = 0(\log_t n)$ вершин, у середньому випадку ми також проходимо $h = 0(\log_t n)$ вершин, адже у В-дереві, зрозуміло, більшість вершин є листковими. Для знаходження наступної вершини для пошуку, ми використовуємо однорідний бінарний пошук, часова складність якого $O(n) = O(\log_2 n)$, $n \in [t, 2t] \Rightarrow O(t) = O(\log_2 t)$. Таким чином, часова складність пошуку у В-дереві $O(n) = O(h \cdot \log_2 t) = O(\log_t n \cdot \log_2 t) = O(\ln t \ln n)$.

3.3 Програмна реалізація

3.3.1 Вихідний код

```
import random

class Node:
    def __init__(self):
        self.keys = []
        self.child = []

    @property
    def leaf(self):
        return not self.child

class BTree:
    def __init__(self, t):
        self.t = t
        self.min_keys = t - 1
        self.max_keys = 2 * t - 1

        self.root = Node()

        self.comps = 0

    def insert(self, key):
        if len(self.root.keys) != self.max_keys:
            self._insert_in_node(self.root, key)
        else:
            new_root = Node()
            new_root.child.append(self.root)
            self._split_child(new_root, 0)
            self.root = new_root
            self.insert(key)

    def _insert_in_node(self, node, key):
        # find index to be inserted
        i = len(node.keys) - 1
        while i >= 0 and node.keys[i][0] >= key[0]:
            i -= 1

        if node.leaf:
            node.keys.insert(i + 1, key)
        else:
            if len(node.child[i+1].keys) == self.max_keys:
                self._split_child(node, i + 1)
                if node.keys[i+1][0] < key[0]:
                    i += 1
            self._insert_in_node(node.child[i+1], key)

    def _split_child(self, parent, i):
        new_child = Node()
        half_max = self.max_keys // 2
        child = parent.child[i]
        middle = child.keys[half_max]

        new_child.keys = child.keys[half_max+1:]
        child.keys = child.keys[:half_max]

        if not child.leaf:
            new_child.child = child.child[half_max+1:]
```

```

        child.child = child.child[:half_max+1]

parent.keys.insert(i, middle)
parent.child.insert(i+1, new_child)

def search(self, k):
    r = self._search_in_node(k, self.root)
    return r[-1][1:] if r else r

def _search_in_node(self, k, node, parent=None):
    keys = list(node.keys)
    n = len(keys)
    if not n % 2:
        keys.append((float('inf'), 0))
        n += 1
    i = n // 2 + int(n % 2) # ceil
    d = n // 2 # floor
    while d:
        self.comps += 1
        if keys[i - 1][0] == k:
            return node, parent, i-1, node.keys[i - 1]
        elif keys[i - 1][0] < k:
            i = i + d // 2 + int(d % 2)
        else:
            i = i - d // 2 - int(d % 2)
        d = d // 2
    if keys[i - 1][0] == k:
        self.comps += 1
        return node, parent, i-1, node.keys[i - 1]
    if node.leaf:
        return None
    else:
        if keys[i-1][0] > k:
            self.comps += 1
            return self._search_in_node(k, node.child[i-1], node)
        else:
            return self._search_in_node(k, node.child[i], node)

def edit(self, key):
    r = self._search_in_node(key[0], self.root)
    if r:
        node, _, i, _ = r
        node.keys[i] = key
        return True
    else:
        return None

def delete(self, k):
    r = self._search_in_node(k, self.root)
    if r:
        node, parent, _, _ = r
    else:
        return False

    i = self._delete_in_node(node, k)

    if node.leaf:
        if len(node.keys) < self.min_keys: # if now number of keys violates properties
            i = parent.child.index(node)
            # if the left sibling exists and has enough keys, swap: left sibling -> parent -> node
            if i != 0 and len(parent.child[i-1].keys) > self.min_keys:
                node.keys.insert(0, parent.keys.pop(i - 1))
                parent.keys.insert(i - 1, parent.child[i - 1].keys.pop())

```

```

else:
    # if the right sibling exists and has enough keys, swap: right sibling -> parent -> node
    if i != len(parent.child) - 1 and len(parent.child[i + 1].keys) > self.min_keys:
        node.keys.append(parent.keys.pop(i))
        parent.keys.insert(i, parent.child[i + 1].keys.pop(0))
    # elif right sibling doesn't exist (and left sibling has not enough keys),
    # merge node with left sibling
    elif i == len(parent.child) - 1:
        node.keys = parent.child[i - 1].keys + [parent.keys.pop(i - 1)] + node.keys
        parent.child.pop(i - 1)

    # else right sibling exists, but has not enough keys, merge with right sibling
    else:
        node.keys = node.keys + [parent.keys.pop(i)] + parent.child[i + 1].keys
        parent.child.pop(i + 1)
else:
    sibling = node.child[i] # work with left sibling
    while not sibling.leaf: # find the rightmost descendant of the left sibling
        sibling = sibling.child[-1]

    if len(sibling.keys) > self.min_keys: # if we can borrow a key, do it
        node.keys.insert(i, sibling.keys.pop())
    else:
        parent = node # keep track of a parent
        sibling = node.child[i + 1] # work with right sibling
        while not sibling.leaf: # find the leftmost descendant of the right sibling
            parent = sibling
            sibling = parent.child[0]

    if len(sibling.keys) > self.min_keys: # if can borrow, do it
        node.keys.insert(i, sibling.keys.pop(0))
    else:
        if parent == node: # if the immediate right sibling of node is leaf, merge the left and right
            node.child[i].keys += node.child[i + 1].keys
            node.child[i].child += node.child[i + 1].child
            node.child.pop(i + 1)
        else:
            node.keys.insert(i, sibling.keys.pop(0))
            # if the leftmost descendant of right sibling has not enough keys and the descendant which comes
            # after him has enough keys, swap: child[1] -> parent -> child[0]
            if len(parent.child[1].keys) > self.min_keys:
                sibling.keys.append(parent.keys.pop(0))
                parent.keys.insert(i, parent.child[1].keys.pop(0))
            else: # else merge them two
                sibling.keys = sibling.keys + [parent.keys.pop(0)] + parent.child[1].keys
                parent.child.pop(1)
return True

def _delete_in_node(self, node, k):
    for i, key in enumerate(node.keys):
        if key[0] == k:
            node.keys.pop(i)
            return i

def __repr__(self):
    def _print(x, l):
        r = " " * l + str([a[0] for a in x.keys])[1:-1] + "\n"
        for child in x.child:
            r += _print(child, l + 1)
        return r
    return _print(self.root, 0)

def insert_random_values(self):

```

```
values = list(range(10000))
random.shuffle(values)
for value in values:
    self.insert((value, float('inf')))

def start_testing(self):
    for i in range(1, 11):
        self.search(100*i)
        print(f"Search number: {i}\nComparisons: {self.comps}")
    self.comps = 0
```

3.3.2 Приклади роботи

На рисунках 3.1 і 3.2 показані приклади роботи програми для додавання і пошуку запису.

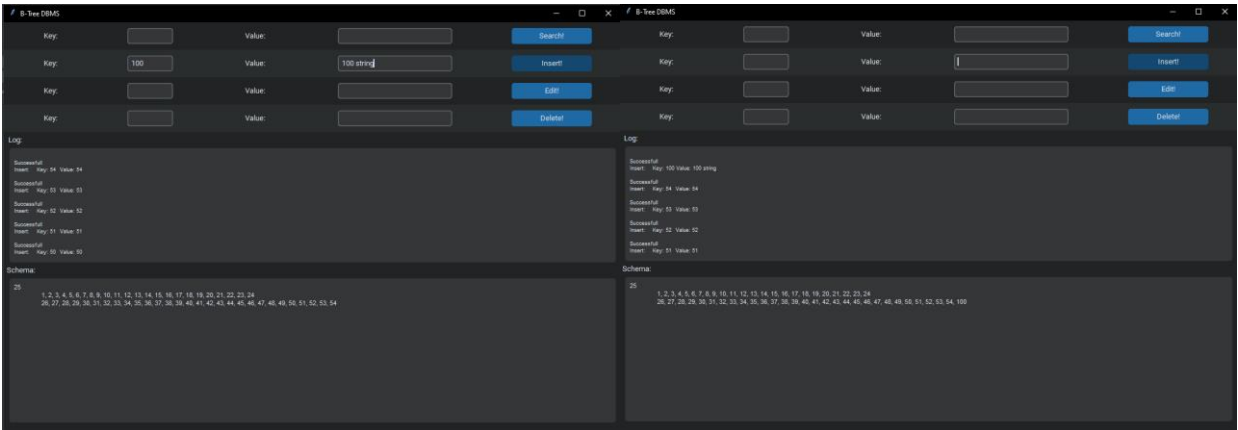

Рисунок 3.1 –Додавання запису

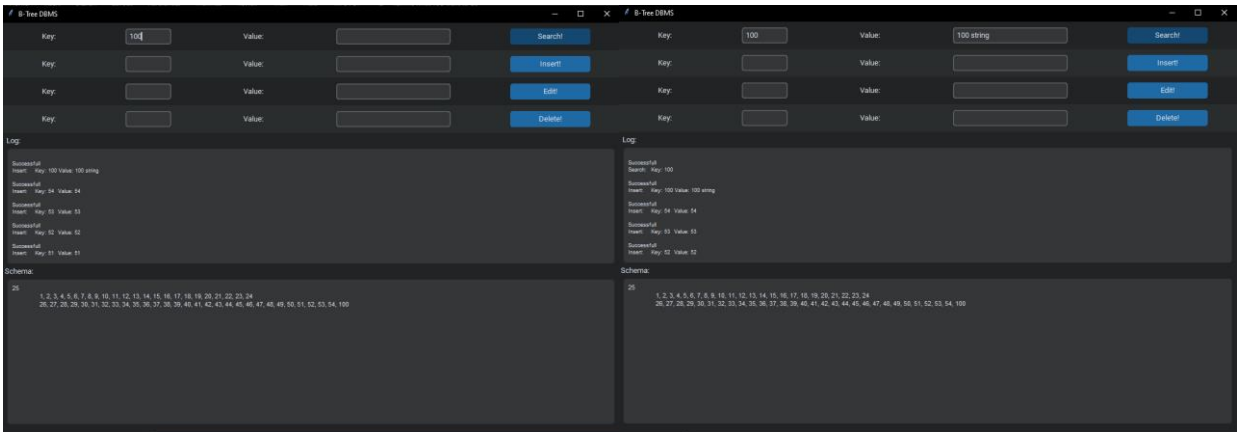

Рисунок 3.2 – Пошук запису

3.4 Тестування алгоритму

3.4.1 Часові характеристики оцінювання

В таблиці 3.1 наведено кількість порівнянь для 15 спроб пошуку запису по ключу.

Таблиця 3.1 – Число порівнянь при спробі пошуку запису по ключу

Номер спроби пошуку	Число порівнянь
1	15
2	13
3	14
4	15
5	13
6	10
7	13
8	12
9	14
10	13
Середнє	13,2

ВИСНОВОК

В рамках лабораторної роботи було записано алгоритми пошуку, додавання, видалення і редагування запису у В-дереві із $t=25$ за допомогою псевдокоду. Була записана часова складність пошуку в асимптотичних оцінках, яка склала $O(n) = O(\ln t \ln n)$.

Було виконано програмну реалізацію невеликої СУБД з графічним інтерфейсом користувача з функціями пошуку, додавання, видалення та редагування записів використовувачи В-дерево із $t=25$.

Було заповнено базу випадковими значеннями до 10000 і зафіксовано середнє число порівнянь, яке склало 13,2.

Було зроблено висновок, що В-дерево є доволі ефективним способом зберігання даних, особливо якщо доступ до них здійснюється фізичними блоками, завдяки своїй малій висоті і збалансованості, які підтримуються під час всіх операцій зі зміни даних в дереві.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

За умови здачі лабораторної роботи до 13.11.2022 включно максимальний бал дорівнює – 5. Після 13.11.2022 максимальний бал дорівнює – 1.

Критерії оцінювання у відсотках від максимального балу:

- псевдокод алгоритму – 15%;
- аналіз часової складності – 5%;
- програмна реалізація алгоритму – 65%;
- тестування алгоритму – 10%;
- висновок – 5%.

+1 додатковий бал можна отримати за реалізацію графічного зображення структури ключів.